

מתקנין לכ"ג אשה אחרת

ביומא ב' א' תנן שמתקנין לכ"ג אשה אחרת שמא תמות אשתו שנאמר וכפר בעדו ובעדו ביתו, ביתו זו אשתו, ובדף י"ג מבואר שצריך לכונסה ביום הכפורים ולא סגי בקדושין דכל שלא כנסה לא חשיבא ביתו ע"ש, ועמשי"כ בצה"ל מועד קטן סי' י"ח.

והנה ד' הרמב"ם בפ"י מאישות שברכה על הכוס אינה מעכבת בברכת נישואין, אבל ברא"ש כתובות דף ז' סי' כ' שברכת כוס מעכבת, והובא מחלוקת זו בחלקת מחוקק סי' ס"ב ס"ק א'.

וצ"ע שאם ברכה על הכוס מעכבת איך כונסה ביום הכפורים, והנה בשו"ע סי' תרכ"א ס"ג כ' שמברכים על המילה בלא כוס והרמ"א כ' שמברכים על הכוס ונותנים לתינוק הנימול, ובד' השו"ע נ' דלא

סגי בזה ולכן כ' שמברכים בלא כוס, והשתא בשלמא לרמ"א אפשר לברך על הכוס וליתן לתינוק לטעום, אבל להשו"ע דלא סגי בזה, וע"ש במ"ב שאין ליתן לקטן משום דאתי למיסרך, (וע' בשו"ע סי' תקנ"ט ס"ז גבי מילה בט"ב שמברכים על היין ונותנים לקטן). וא"כ איך כ"ג כונס את האשה השנית ביו"כ לד' הסוברים שכוס מעכב.

ואולי בדבר שלא שכיח כלל כגון נשואין ביו"כ לכ"ג שמתה אשתו אין חשש דאתי למיסרך. או י"ל דאה"נ שלא יברכו ברכת חתנים, ובלא"ה היא אסורה לו משום איסורי יו"כ.

שעיר המשתלח שהרג את הנפש

הובא בשם רבנו הגר"ד לנדוי שאם שעיר המשתלח נגח אדם מותר לדחותו לצוק ביו"כ אף שאין הורגים בשבת את החייבי מיתות (עי' רמב"ם פכ"ד הל' שבת ה"ז), אבל כאן בלא"ה צריך לדחותו לצוק משום מצות שעיר המשתלח, ונפ"מ בזה דאף למ"ד שאיברי שעיר המשתלח מותרים בהנאה אבל כאן יהיו אסורים בהנאה כדן שור הנסקל.

והנה נוגח פסול לקרבן כמבואר בב"ק מ' ע"ב וברמב"ם פ"ב מאיסורי מזבח ה"ט, ובחולין י"א ב' אין גורל קובע לעזאזל אלא בדבר הראוי לשם, ומה"ט אמרו שטרפה פסול לשעיר המשתלח, ומיהו הרמב"ם כ' בפ"ה מהל' עבודת יוה"כ הי"ח כ' דטרפה פסול לשעיר המשתלח משום דכתיב יעמד ח', ווהק' בלח"מ למה נקט טעם אחר ממה שאמרו בגמ', ותי' במל"מ דנפ"מ אם נטרף אחר ההגדלה, ולפ"ז שוב אפ"ל דאה"נ ששעיר המשתלח פסול בנוגח משום שאין הגורל קובע אלא בראוי לשם, אבל אם נגח אחר ההגדלה ליתא לפסול זה, וע' רמב"ם פ"י מנזקי ממון ה"ו שור ההקדש שנגח אדם נהרג, וצ"ל שדנהו ביום כפור.

כיסהו הרוח

ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו בעפר [י"ג] בחולין דף פ"ז מבואר כיסהו הרוח ונתגלה צריך לכסות משום דלא נתקיימה המצוה, יש לשאול דהנה בסנהדרין ע"ז א' תוד"ה סוף והא דתנן בפ"ב דחולין נפלה סכין מידו ושחט שחיתו פסולה ודייק טעמא דנפלה הא הפילה הוא כשירה כמאן כר' נתן דלא בעי כוונה קשה נפלה נמי ליהוי כי הפילה למ"ד אשו משום חציו אם לא נחלק בשחיטה ולא מסתבר לחלק כיון

דאפי' מיתה גמרי' מממון אלא נראה דאתיא ההיא סוגיא כמ"ד אשו משום ממון.

ולפ"ז יל"ע שאם הרוח שחיסתה את הדם היתה רוח מצויה למה לא יחשב שקיים מצות כיסוי שהרי ע"י כח אחר מעורב בו חשיב כחו וכמו דהוי שחיטה שלו ה"נ יחשב כיסוי הדם שלו.

ואמנם לא עשה שום מעשה בחול אלא רק בדם, אבל הרי בתו' סנהדרין שם ד"ה סוף ואין חילוק בין מקרב האש אצל הדבר למקרב הדבר אצל האש כדמוכח בריש הכונס דפריך אי דמטא ניהליה ברוח מצויה בדיני אדם נמי ליחייב ע"ש. ודחוק להעמיד דאירי ברוח שאינה מצויה.

ואולי י"ל דע"י כח אחר מעורב בו מתייחס התוצאה אליו, אבל היכא שצריך מעשה מצוה צריך שיעשה את כל המצוה בעצמו ולא ע"י כח אחר מעורב בו.

ויל"ע בשחיטת קדשים אם מהני שחיטה ע"י כח אחר מעורב בו דאפשר שכיון שיש מצוה של שחיטת קדשים, צריך שיעשה בעצמו ולא ע"י כח אחר מעורב בו, אך הרי וע' בתו' זבחים י"ד ב' ד"ה הג"ה שחיטה לאו עבודה היא פירש בקונטרס מדאכשרו בה כל הפסולים ואי אפשר לומר כן דאכשר זר גופה מייתי לה [הכא] ובפ"ק דמנחות (דף ו':) ומיהו יש ליישב פירושו דכיון דבשום מקום לא בעי כהן בשחיטה לאו עבודה היא ולהכי פריך עלה מפרה וה"ר יעקב דאורליני"ש מפרש לאו עבודה היא לפי ששה בחולין ובקדשים א"כ לאו מטעם עבודה צוה המקום שחיטה, וע' מקור ברוך ח"ב סי' ח' שהאריך שבשחיטת קדשים יש עוד דין בפני"ע של שחיטה מצד דיני קדשים וע"ש נפ"מ בזה. ולפ"ז יש לדון אם מהני שחיטה ע"י כח אחר מעורב בו בקדשים.

שחיטה ברגל

ושפך את דמו וכסהו בעפר [י"ז] בגמ' חולין פ"ז תניא אידך ושפך וכסה, במה ששפך בו יכסה שלא יכסנו ברגל שלא יהיו מצות בזויות עליו. וברש"י: במה ששפך בידו. וע' שבת כ"ב דילפי' מכיסוי הדם שלא יהיו כל המצוות בזויות עליו. וצ"ע הרי לא מצינו בשום מקום פסול בשחיטה ברגל וכל מה שמעכב בשחיטה הוא רק כוחו, וכן מבוי בדף ט"ז לגבי השוחט במוכני שהוא לגלל שקבוע בו סכין וכשר לשחיטה כיון ששוחט מכוחו ולא נזכר אלא שצריך גופו אבל לא ידו. [מאת העורך]

שחוטי חוץ

ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לד' לפני משכן ד' דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו [י"ז ג']. בזבחים קט"ז ב' דת"ר דבר אל בני ישראל בני ישראל מצווין על שחוטי חוץ ואין העכו"ם מצווין על שחוטי חוץ לפיכך כל אחד ואחד בונה לו במה לעצמו ומקריב עליה כל מה שירצה, ובחזו"א סי' מ"א ס"ק י"ד

תיקון לגיליון פרשת מצורע

בגליון פ' מצורע כ' לדון בחולה שיש בו סכנה שהיה צריך לאכול בשר והי' שתי אפשרויות או ליתן לו בשר חזיר או ליתן לו בשר צפור שחוטת של מצורע, הנה בחולין דף ק"מ ע"א וברמב"ם פ"א מהל' טו"צ מבואר שצפור שחוטת של מצורע יש עשה ול"ת וא"כ לכא' בשר חזיר יותר קל מצפור שחוטת של מצורע. אבל שוב התבוננתי שבבשר חזיר יש מלבד

לאו טמאה גם לאו דנבלה וע' בס' ראש יוסף על חולין ק"ו א'. שוב העיר מוהר"ר אליהו זכאי לדי' רש"י פ' שמיני ויקרא י"א ז' אתה תאכלו ולא בהמה טמאה, והלא באזהרה היא, אלא לעבור עליה בעשה ולא תעשה, וא"כ לא קל מציפור שחוטת של מצורע. וישר כחו.

מראות הצובאות – דף הימני

כמה פעמים הוזכרו בתורה דיני יום כפור.

ארבעה פעמים בפ' אחרי בפ' אמור בפ' פינחס ובסוף פ' תצוה.

ומצינו פעם חמישית בפ' בהר תקיעת שופר ביו"כ של יובל.

היכן מצינו כהן גדול שצריך להניח פלפלין בתוך פיו ביום הכיפורים.

בכהן גדול שריח רע עולה מפיו, מצאנו שצריך להניח פלפלין בתוך פיו ביום הכיפורים, דהנה הרמב"ם (פ"ז מהל' ביאת מקדש הי"ג), כי "המזוהם וכהן שהוא מזוהם בזיעתו, רוחץ ושף כל גופו בבושם ועובד, היה ריח פיו רע נותן בפיו פלפל או זנגביל וכיוצא בהן ועובד, ואם עבד בזיהום זיעתו או בזיהום פיו הרי זה חילל עבודתו, כשאר אלו הבעלי מומין כולם".

ויש לדון בכהן גדול שיש לו ריח רע בפיו מה יעשה ביום הכפורים, ובמס' יומא (דף פ"א ע"ב), איתא "אכל אוכלין שאין ראויין לאכילה, אמר רבא כס פלפלי ביומא דכפורי פטור, כס זנגבילא ביומא דכפורי פטור", וברמב"ם (פ"ב משביתת עשור הי"ה), מבואר שאכל אוכלין שאין ראויין מכין אותו מכת מרדות, ומשמע דאע"פ שפטור, מכל מקום יש בזה איסור, והטור (סי' תרי"ב), כתב בשם ראב"י שאין גם איסור דרבנן, ובפתחי תשובה (יו"ד סי' צ"ח ס"ק א'), הביא משו"ת צמח צדק (סי' מ"ז), שדבר שאיסורו דרבנן אין בו איסור בטעימה, אלא

שהביא מהנודע ביהודה שאוסר טעימה באיסור דרבנן.

ונמצא להטור בשם ראב"י שאין כלל איסור, יהא מותר לכהן גדול, [וצריך] להניח פלפלין בתוך פיו ביום הכיפורים, ולהרמב"ם שיש איסור יהא תליא במחלוקת שהביא בפ"ת הנ"ל.

בתו' חולין ב' א' הביאו הלכות א"י שאשה לא תשחוט, ובתו' הוכיחו שיכולה לשחוט, אבל לכא' מצינו אופן שאשה ששחטה שחיטתה אסורה.

שחט חולין לשם עולת יולדת אם יש לו אשה אסור משום שאפשר שיש לו אשה וחייב בעולת יולדת ודמי לשחוט חוץ ואין אין לו אשה שחיטתו מותרת, ולכא' אשה עצמה ששחטה ואמרה לשם עולת יולדת תהא שחיטתה אסורה מחשש שמא היה לה ולד וצריכה להביא עולת יולדת ודמי לשחוט חוץ.

הק' מאי קמ"ל דאין בהם איסור שחוט חוץ והרי כל התורה לישראל נתנה ולא לעכו"ם. וכ' בחזו"א שאין הכוונה לאיסור שחוט חוץ אלא שהרי ילפי' מקרא דאיש איש שעכו"ם נודרים נדרים ונדבות כישראל, וא"כ קס"ד שכמו שישאל נתמעטו קרבנות בחוץ הי"ג עכו"ם נתמעטו מקרבנות בחוץ, וצריכים ליתן קרבנותיהן לישראל להקריב בפנים, וקמ"ל שיכולים להקריב בחוץ, ויש להעיר שבתו"כ פ' אחרי פרשת ו' אי' בני ישראל חייבים משום השוחט ומעלה בחוץ ואין הנכרים חייבים משום שוחט ומעלה בחוץ ולא זו בלבד אלא שהנכרים מותרים לעשות במה בכל מקום, ומשמע ל' התו"כ דילפי' גם שאין חיוב של שחוט חוץ בנכרים, וק' מאי קס"ד לחייבם והרי כל התורה ניתנה לישראל ולא לנכרים, (וע' בבכורות ל"ה א' ברש"י ד"ה דאי, ובתו' יו"ט ושמן רוקח שם).

והנה בקדושין מ"ג ילפי' מקרא הוא ולא אנוס למעט אנוס בשחוט חוץ וברשב"א כ' ו' א"ת אנוס מאי למימרא קרא בעיא והא אנוס רחמנא פטריה בכל מקום מולנערה לא תעשה דבר, ותירץ הרשב"ד דאיצטריך הואיל וכתוב גבי שחוט חוץ דם שפך והו"א אקשיה רחמנא לרוצח מה רוצח יהרג ואל יעבור אף האי נמי דכוותיה קמ"ל ע"כ, ואולי לפ"ז י"ל דמה"ט קס"ד שגם נכרים מוזהרים על שחוט חוץ שהרי נכרים מוזהרים על שפיכות דמים ושחוט חוץ הוקש לשפיכות דמים.

עוי"ל שהרי בדף ק"ו ילפי' אזהרה לשחוט חוץ מולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים ומפסוק זה למדו גם זובח בהמה למרקוליס, וא"כ נמצא ששחוט"ה הוקש לע"ז ומה"ט קס"ד שיש בעכו"ם איסור שחוט"ה.

מפני שיבה תקום

יל"ע אם היה בנמצא שאדם שנעמד עובר על לאו מה"ת ובא אדם שצריך לקום מפניו מפני שיבה תקום אם נימא עשה דוחה ל"ת. ומשכח"ל כגון באופן שאם עומד נכנס לאהל המת וי"ל שעשה של מפני שיבה תקום ידחה ל"ת ועשה של כהנים שהרי עשה דוחה ל"ת ועשה שאינו שוה בכל ע' תו' יבמות ה' א', [והאחרונים דנו אם מצות נשיאות כפים דוחה לאיסור טומאה של כהן, וכ' שאין דוחה משום שאין עשה דוחה ל"ת ועשה, ע' בפמ"ג ומ"ב ריש סי' קכ"ח, וכבר דנו בזה בירושלמי נזיר פ"ז ה"א והובא בתו' סוטה ל"ח ב'].

לכא' י"ל כמו הגמ' בכתובות מ"א אם אמרה לא בעינא מי איכא לעשה, ויש מפרשים שאם יכול למחול על העשה אין דוחה ל"ת ובת"י פי' באופן אחר ששם לאשה יש רק לאו ואין לה עשה וא"כ אסור מחמת לאו שלה, אך אם נימא כפי' א' הי"ג מפני שיבה תקום לא ידחה ל"ת. והנה לכא' בלא"ה י"ל שאין כאן עדל"ת וכמו שמצינו בכיבוד אב שאם אמר לו לעבור על ד"ת לא יעבור משום אתה ואביך חייבין בכבודי.

ולפ"ז יל"ע עוד דהנה בקדושין ל"ג ב' איבעיא להו מהו לעמוד מפני ספר תורה ר' חלקיה ור' סימון ור' אלעזר אמרי קל וחומר מפני לומדיה עומדים מפניה לא כל שכן, ומבואר שיש ק"ו לעמוד מפני ס"ת, וא"כ יש כאן ע"י ק"ו מ"ע דאורייתא, והשתא יל"ע אם נימא בזה עשה דוחה ל"ת, שהרי מקור הדין הוא בחכם ושם אין דוחה ל"ת ובדבר הנלמד ממנו שהוא ס"ת יהא עשה דוחה ל"ת, וצ"ע אם י"ל בזה דיו לבא מן הדין להיות כנידון וצ"ע.

וכן איך הדין אם יש הפסד ממון אם יעמוד בפני ת"ח, ולכא' כמו שהשבת אבידה אינו חייב במום הפסד ממון כמו כן כל מצוה לחבירו, אבל לעמוד בפני ס"ת צריך גם במקום הפסד משום שזה אינו בין אדם לחבירו.

ברכות התורה לא' המיוחד הלן בסתר וחפץ
בהעלמת שמו על תרומתו הנכבדה לתוצאות
ההדפסה ובה הננו בקריאה של חיבה לאוהבי
התורה ותלמידי הרב להטות שכם ולהרים נדבתם
ע"מ שנוכל להדפיס באופן קבוע ב'קובץ גליונות'